

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi opintotukilain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia. Asumislisän myöntämisessä ehdotetaan luovuttavaksi puolison tulojen huomioon ottamisesta.

Esitys liittyy valtion vuoden 2009 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

PERUSTELUT

1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Opintotuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä säädetään opintotukilain (65/1994) 5 §:ssä. Sen mukaan opintotuen myöntämisen yleisinä edellytyksinä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, opintojen päätoiminen harjoittaminen ja opinnoissa edistyminen sekä taloudellisen tuen tarve. Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon hakijan omat ja hänen vanhempiensa tulot sekä asumislisää myönnettäessä hakijan puolison tulot.

Asumislisää myönnettäessä otetaan huomioon opiskelijan kanssa samassa asunnossa asuvan puolison tulot. Samassa asunnossa kahdestaan asuvat mies ja nainen katsotaan puolisoiksi, jos hakija ei toisin todista.

Puolison tuloina otetaan huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen mukaiset tuloverolain (1535/1992) 30 §:ssä tarkoitettut puhtaat ansio- ja pääomatulot. Jos tulot ovat olennaisesti muuttuneet verotustietoihin verrattuna, tuki voidaan myöntää tai tarkistaa nykyisten tulojen perusteella. Olenaisena pidetään vähintään 20 prosentin muutosta.

Täysimääräisen tuen saa, jos puolison tulot ovat enintään 15 200 euroa vuodessa. Asumislisää vähennetään jokaista tuloajan ylittävää täyttä 680 euroa kohden 10 prosenttia. Asumislisää ei makseta, kun puolison tulot ovat 22 000 euroa vuodessa tai enemmän.

Puolison tulojen vaikutus asumislisään

Vuositulot (euroa)	Asumislisä % täydestä	Vuositulot (euroa)	Asumislisä % täydestä
- 15 879	100	19 280 - 19 959	40
15 880 - 16 559	90	19 960 - 20 639	30
16 560 - 17 239	80	20 640 - 21 319	20
17 240 - 17 919	70	21 320 - 21 999	10
17 920 - 18 599	60	22 000	0
18 600 - 19 279	50		

Puolison tulojen huomioon ottamisesta opintotukea myönnettäessä luovuttiin koko-

naan 1990-luvun opintotukiudistuksen yhteydessä. Vuoteen 2000 asti asumislisä myönnettiin vain yksin asuville opiskelijoille. Asumislisän ja asumistukilain (408/1975) mukaisen asumistuen yhteensovitusta muutettiin tällöin siten, että kaikki lapsettomat vuokralla asuvat opiskelijat siirtyivät opintotuen asumislisän piiriin ja opiskelijan puolison tulot otetaan huomioon asumislisää myönnettäessä. Puolison tuloja ei ole tarkistettu sen jälkeen. Ansiotason noususta johdettua puolison tuloihin perustuva tarveharkinta on kiristynyt.

Puolisolla tarkoitetaan opintotukilaissa aviopuolisoita ja avioliitonomaisissa olosuhteissa eläviä henkilöitä. Opintotukilaissa ei ole kuitenkaan tarkemmin määritelty, mitä avioliitonomaisilla olosuhteilla tarkoitetaan, joten ratkaisussa joudutaan käyttämään tapauskohtaista harkintaa. Samassa asunnossa kahdestaan asuvat mies ja nainen katsotaan puolisoiksi, jos asumislisän hakija ei toisin todista. Selvityksenä asumisolosuhteistaan hakija voi esittää esimerkiksi asunnon pohjapiirustuksen tai kolmannen osapuolen selvityksen asiasta. Hakijat kokevat asumisjärjestelyjensä selvittämisen usein kuitenkin hankalaksi ja kiusalliseksi. Erityisesti nuoret vastakkaista sukupuolta olevat opiskelijat voivat asua samassa asunnossa, vaikka heidän välillään ei olisi seurustelusuhdetta. Samassa asunnossa yhdessä asuvat nuoret eivät yleensä yleensä avusta toisiaan taloudellisesti, joten heidän on vaikea ymmärtää, että yhteisesti vuokratusta asunnossa asumisesta voi seurata velvollisuus osallistua toisen asumiskustannuksiin. Asuinkumppanin tulojen huomioon ottaminen koetaan tällöin epäoikeudenmukaiseksi.

Puolison tulojen perusteella tehtävästä tarveharkinnasta luopuminen olisi perusteltua myös verrattaessa asumisolosuhteiden selvittämiseen käytettävän hallinnollisen työn määrää tarveharkinnalla saavutettavaan valtiontaloudelliseen säästöön. Avioliitonomaisten olosuhteiden selvittelystä aiheutuva hallinnollisen työn määrä on suuri, ja avopuolisoa koskevista asumislisäratkaisuista valitaan usein myös muutoksenhakuasteisiin.

Koulutuksen ja tutkimuksen vuosia 2007—2012 koskevassa kehittämissuunnitelman mukaan luovutaan puolison tulojen perusteel-

la tehtävästä tarveharkinnasta. Puolison tulojen perusteella tehtävästä asumislisän tarveharkinnasta ehdotetaan luovuttavaksi vuoden 2009 alusta lukien.

2 Esityksen vaikutukset

2.1 Vaikutukset opintotuen saajan talouteen

Puolison tulojen perusteella tehtävän tarveharkinnan poistaminen parantaa niiden noin 2 000 vuokralla asuvan opiskelijan toimeentuloedellytyksiä, joiden asumislisän määrää on alennettu tai asumislisä kokonaan evätty puolison tulojen perusteella. Keskimäärin heidän opintotukensa paransi noin 100 eurolla kuukaudessa lukuvuoden opiskelukuukausien aikana.

2.2 Valtiontaloudelliset vaikutukset

Hallituksen esityksessä Eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2009 on esitetty momentille 29.70.55 Opintoraha ja asumislisä yhteensä 776 394 000 euroa, josta asumislisän osuus on 270 700 000 euroa.

Puolison tulojen perusteella tehtävästä tarveharkinnasta luopuminen lisäisi asumislisämenoja arviolta 1,8 miljoonalla eurolla. Asumislisän piiriin tulisi arviolta noin 1 000 uutta asumislisän saajaa ja täyden asumislisän saisi arviolta vajaa 1 000 opiskelijaa, joiden asumislisää olisi alennettu puolison tulojen perusteella.

2.3 Vaikutukset opintotuen toimeenpanoon

Puolison tulojen perusteella tehtävästä tarveharkinnasta luopuminen vähentäisi huomattavasti hallinnollista työtä, koska opintotukihakemusten ratkaisemisen yhteydessä ei enää olisi tarpeellista arvioida, onko samassa asunnossa asuvia henkilöitä pidettävä puolisoina. Tämä arviointi joudutaan tekemään myös silloin, kun puolison tuloilla ei ole vaikutusta hakijan opintotukeen. Puolison tulojen huomioonottaminen ja erityisesti sen arviointi, onko asuinkumppaneita pidettävä puolisoina, aiheuttaa runsaasti tiedusteluja jo

opintotukihakemuksen täyttövaiheessa ja hidastaa hakemusten käsittelyä. Monet opiskelijat kokevat asuinkumppaneiden välistä suhdetta koskevat tiedustelut kiusallisiksi.

3 Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu opetusministeriössä.

4 Voimaantulo

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Lakiehdotus

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 14 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 19 a §, sellaisena kuin sen ruotsinkielinen sanamuoto on laissa 734/2001 ja suomenkielinen sanamuoto laissa 1427/2001, ja
muutetaan 5 §:n 2 momentti, 22 §:n 2 momentti, 25 a §:n 1 momentti ja 25 b §, sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 2 momentin ruotsinkielinen sanamuoto laissa 41/2001 ja suomenkielinen sanamuoto laissa 1427/2001, 22 §:n 2 momentti ja 25 b § laissa 345/2004 sekä 25 a §:n 1 momentti laissa 204/2003, seuraavasti:

5 §

Opintotuen myöntämisen yleiset edellytykset

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon hakijan omat ja hänen vanhempiansa tulot siten kuin tässä laissa säädetään.

22 §

Veronalaiset tulot

Opiskelijan vanhempien 11 ja 19 §:ssä tarkoitettut tulot otetaan huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen perusteella verotuksen päättymisen jälkeen seuraavan vuoden alusta. Vanhempien ulkomaille saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavat tulot Suomessa saatuina olisivat veronalaisia. Ulkomaille saatu tulo otetaan

huomioon bruttomääräisenä opintotuen hakemista edeltäneeltä ajalta. Hakijan tulee esittää selvitys vanhempiensa ulkomaille saamista tuloista siltä vuodelta, jonka verotustietojen pohjalta tulot muutoin otetaan huomioon opintotukea myönnettäessä tai tarkistettaessa. Jos vanhempien taloudellinen tilanne on verovuoden jälkeen olennaisesti muuttunut, muutokset voidaan ottaa 25 b §:n mukaisesti huomioon tukea myönnettäessä.

25 a §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta

Opintotuki tarkistetaan tai lakkautetaan ilman hakemusta kalenterivuositain vuoden alussa verotuksen valmistumisen jälkeen vanhempien verotustietojen perusteella. Tarkistusta ei kuitenkaan tehdä, jos opintotuki on edeltävän syyslukukauden aikana tarkistettu vanhempien taloudellisessa tilanteessa tapahtuneen olennaisen muutoksen johdosta.

25 b §

Opintotuen tarkistaminen vanhempien tulojen muuttuessa

Opiskelijan vanhempien taloudellisen tilanteen katsotaan olennaisesti muuttuneen, jos vanhempien tulot ovat viimeksi toimitetun verotuksen jälkeen muuttuneet vähintään 20 prosenttia. Kun opintotuki on myönnetty tai tarkistettu edellä tarkoitettujen muuttuneiden

tulojen perusteella kevätlukukauden aikana, tukea voidaan maksaa niiden perusteella saman vuoden loppuun. Kun opintotuki on myönnetty tai tarkistettu edellä tarkoitettujen tulojen perusteella syyslukukauden aikana, tukea voidaan maksaa niiden perusteella seuraavan kalenterivuoden loppuun.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2009.

Helsingissä 15 päivänä syyskuuta 2008

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuri- ja urheiluministeri *Stefan Wallin*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

opintotukilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 14 päivänä tammikuuta 1994 annetun opintotukilain (65/1994) 19 a §, sellaisena kuin sen ruotsinkielinen sanamuoto on laissa 734/2001 ja suomenkielinen sanamuoto laissa 1427/2001, ja
muutetaan 5 §:n 2 momentti, 22 §:n 2 momentti, 25 a §:n 1 momentti ja 25 b §, sellaisina kuin ne ovat, 5 §:n 2 momentin ruotsinkielinen sanamuoto laissa 41/2001 ja suomenkielinen sanamuoto laissa 1427/2001, 22 §:n 2 momentti ja 25 b § laissa 345/2004 sekä 25 a §:n 1 momentti laissa 204/2003, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

5 §

Opintotuen myöntämisen yleiset edellytykset

Opintotuen myöntämisen yleiset edellytykset

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon hakijan omat ja hänen vanhempiansa tulot *sekä asumislisää myönnettäessä hakijan puolison tulot* siten kuin tässä laissa säädetään.

Taloudellisen tuen tarvetta harkittaessa otetaan huomioon hakijan omat ja hänen vanhempiansa tulot siten kuin tässä laissa säädetään.

19 a §

19 a §

Puolison tulojen huomioon ottaminen asumislisää myönnettäessä

Puolison tulojen huomioon ottaminen asumislisää myönnettäessä

Opiskelijalla on oikeus täysimääräiseen asumislisään, jos hänen puolisonsa tuloverolain 30 §:ssä tarkoitettujen puhtaiden ansioiden pääomatulojen määrä on enintään 15 200 euroa vuodessa. Asumislisää vähennetään jokaista tuloajan ylittävää täyttä 680 euroa kohden 10 prosenttia.

Jos puoliset eivät asu samassa asunnossa, opiskelijan puolison tuloja ei kuitenkaan oteta huomioon.

(kumotaan)

22 §

Veronalaiset tulot

Opiskelijan vanhempien 11 ja 19 §:ssä *sekä hänen puolisonsa 19 a §:ssä* tarkoitetut tulot otetaan huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen perusteella verotuksen päättymisen jälkeen seuraavan vuoden alusta. Vanhempien *ja puolison* ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavat tulot Suomessa saatuina olisivat veronalaisia. Ulkomailla saatu tulo otetaan huomioon bruttomääräisenä opintotuen hakemista edeltäneeltä ajalta. Hakijan tulee esittää selvitys vanhempiensa *ja asumislisän hakijan puolisonsa* ulkomailla saamista tuloista siltä vuodelta, jonka verotustietojen pohjalta tulot muutoin otetaan huomioon opintotukea myönnettäessä tai tarkistettaessa. Jos vanhempien *tai puolison* taloudellinen tilanne on verovuoden jälkeen olennaisesti muuttunut, muutokset voidaan ottaa 25 b §:n mukaisesti huomioon tukea myönnettäessä.

25 a §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta

Opintotuki tarkistetaan tai lakkautetaan ilman hakemusta kalenterivuositain vuoden alussa verotuksen valmistumisen jälkeen vanhempien verotustietojen perusteella *ja asumislisä puolison verotustietojen perusteella*. Tarkistusta ei kuitenkaan tehdä, jos opintotuki on edeltävän syyslukukauden aikana tarkistettu vanhempien *tai asumislisä puolison* taloudellisessa tilanteessa tapahtuneen olennaisen muutoksen johdosta.

25 b §

Opintotuen tarkistaminen vanhempien ja puolison tulojen muuttuessa

Opiskelijan vanhempien *ja hänen puolisonsa* taloudellisen tilanteen katsotaan olennai-

22 §

Veronalaiset tulot

Opiskelijan vanhempien 11 ja 19 §:ssä tarkoitetut tulot otetaan huomioon viimeksi toimitetun valtionverotuksen tietojen perusteella verotuksen päättymisen jälkeen seuraavan vuoden alusta. Vanhempien ulkomailla saamat tulot rinnastetaan tuloverolaissa tarkoitettuihin veronalaisiin tuloihin, jos vastaavat tulot Suomessa saatuina olisivat veronalaisia. Ulkomailla saatu tulo otetaan huomioon bruttomääräisenä opintotuen hakemista edeltäneeltä ajalta. Hakijan tulee esittää selvitys vanhempiensa ulkomailla saamista tuloista siltä vuodelta, jonka verotustietojen pohjalta tulot muutoin otetaan huomioon opintotukea myönnettäessä tai tarkistettaessa. Jos vanhempien taloudellinen tilanne on verovuoden jälkeen olennaisesti muuttunut, muutokset voidaan ottaa 25 b §:n mukaisesti huomioon tukea myönnettäessä.

25 a §

Opintotuen tarkistaminen ilman hakemusta

Opintotuki tarkistetaan tai lakkautetaan ilman hakemusta kalenterivuositain vuoden alussa verotuksen valmistumisen jälkeen vanhempien verotustietojen perusteella. Tarkistusta ei kuitenkaan tehdä, jos opintotuki on edeltävän syyslukukauden aikana tarkistettu vanhempien taloudellisessa tilanteessa tapahtuneen olennaisen muutoksen johdosta.

25 b §

Opintotuen tarkistaminen vanhempien tulojen muuttuessa

Opiskelijan vanhempien taloudellisen tilanteen katsotaan olennaisesti muuttuneen, jos

sesti muuttuneen, jos vanhempien *tai puolison* tulot ovat viimeksi toimitetun verotuksen jälkeen muuttuneet vähintään 20 prosenttia. Kun opintotuki on myönnetty tai tarkistettu edellä tarkoitettujen muuttuneiden tulojen perusteella kevätlukukauden aikana, tukea voidaan maksaa niiden perusteella saman vuoden loppuun. Kun opintotuki on myönnetty tai tarkistettu edellä tarkoitettujen tulojen perusteella syyslukukauden aikana, tukea voidaan maksaa niiden perusteella seuraavan kalenterivuoden loppuun.

vanhempien tulot ovat viimeksi toimitetun verotuksen jälkeen muuttuneet vähintään 20 prosenttia. Kun opintotuki on myönnetty tai tarkistettu edellä tarkoitettujen muuttuneiden tulojen perusteella kevätlukukauden aikana, tukea voidaan maksaa niiden perusteella saman vuoden loppuun. Kun opintotuki on myönnetty tai tarkistettu edellä tarkoitettujen tulojen perusteella syyslukukauden aikana, tukea voidaan maksaa niiden perusteella seuraavan kalenterivuoden loppuun.

—————
*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 2009.*
—————